

Peti po redu top podnevnik_, dobiven je 1987. godine za potrebe "Univerzijade" u Zagrebu

Hrvatska Vijesti

ZAGREB S POŽUTJELIH NASLOVNICA: Legende o Gričkom topu i kuli Lotrščak

9. studenoga 2025. branimir fagač, zagreb, zagreb s požutjelih naslovnica

Grički se top prvi puta pucnjem "oglasio" u podne 1. siječnja 1877. godine na inicijativu hrvatskog književnika i publicista i gradskog vijećnika, Đure Stjepana Deželića.

Piše: Branimir Fagač

Listajući stare, prašnjave i požutjele dokumente i zapisnike, nalazimo u njima pregršt anegdota i zabavnih crtica iz starog Zagreba. Jednostavno začudi kakvim se sve sitnicama morao baviti časni magistrat Zagreba, odnosno gradska uprava s načelnikom na čelu. Kako je Zagreb u ta stara vremena ipak bio samo gradić, za mnoge se događaje saznalo već drugoga dana, što bi istovremeno bio povod i za smijeh i za rugalice koje su istog trenutka nicale.

Pečeni puran Hasan-age zulumčara

Mnogo tih starih anegdota zauvijek je izgublano, mnogo ih je već zaboravljeno, ali se nešto, na sreću, ipak sačuvalo. Danas ih se malo tko sjeća, ma koliko da su uveseljavale naše djedove i pradjedove. Ali, to je neminovno. Jer, grad se širi i raste, a staro tone u zaborav i nestaje.

Iz njihovog kuta

Iz njihovog kuta

POLITIKA: Milivoj Pašiček – Država koja ne štiti vlastite simbole, teško može graditi nove

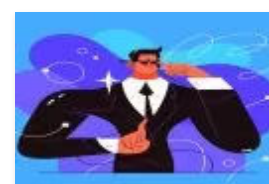
18. studenoga 2025.

Silna ljutnja, bijes, ali i mnogo pitanja na koja znam i odgovore. Tko će odgovarati za sustavnu dugogodišnju državnu nebrigu

POLITIKA: Branko Vukšić – Ljudi koji proizvode crnilo ne nose crno, već siva odijela i kravate

4. studenoga 2025.

POLITIKA: Milivoj Špika – Kako objasniti glupom da je glup?

26. listopada 2025.

DRUŠTVO: Branko Vukšić – Domovina se ne voli mržnjom, a biti domoljub znači biti čovjek

25. kolovoza 2025.

Anketa

Što mislite tko će postati novi nogometni prvak Hrvatske?

- Dinamo
- Hajduk
- Osijek
- Rijeka
- Nitko od predloženih

Zagreb je krajem 1920-tih godina prošlog stoljeća bio veliki grad, s više od 120.000 stanovnika

Podimo na današnje Strossmayerovo šetalište. Zastanimo na kratko kod Lotrščaka. Ako se približava podne, sačekajmo da se kazaljke poklope. Jer, tog će trenutka s otvorenog prozora vidilice na vrhu zagrmjeti top, koji svaki dan točno u podne obavještava građane Zagreba da je prošlo pola dana. O topu postoje brojne legende koje stari stanovnici Zagreba dobro znaju. Tako se priča da je top u grad Zagreb dospio kao turski plijen, da je nekad bio u turopoljskom utvrđenom gradu Lukavcu, da je 1593. godine pucao u bitci kod Siska na Turke, a po priči Augusta Šenoae, upravo je tom prilikom taj top opalio: probio i razbio najveći bubanj u turskoj vojsci, a onda je dopremljen u Zagreb i postavljen na Grič da pucnjavom podsjeća na taj veliki događaj.

Neki su stari Purgeri tvrdili da je grički top jedan od topova s Medvedgrada i da je upravo iz tog topa ispaljen hitac preko Save koji je raznio pečenog purana na stolu Hasan-age zulumčara. Bilo je svojedobno građana koji su tvrdili da je top pripadao vremenu kralja Bele IV. i da ga je on ostavio u znak spomena na svoj boravak u tvrdim zidinama Griča, građanima zapovjedavši da se svakog dana puca iz njega, kako ne bi zahrđao.

Pogled na kulu Lotrščak iz Gospodske ulice (danas Ćirilometodska)

Grički top, međutim, ni izdaleka nije toliko star. Tek mu je 148 godina! Naime, 1. siječnja 1877. godine ispaljen je s Lotrščaka prvi puta topovski hitac koji je građanima grada Zagreba objavio podne. Top je smješten u Meteorološki opservatorij Kraljevske realke na Griču 3, u prostoriji s pogledom na Strossmayerovo šetalište. Te prostorije postoje i danas, no njihova je namjena, razumljivo, sasvim drugačija.

Zašto puca top?

Zašto je top s Griča pucao (i puca) točno u podne? Objašnjenje ćemo naći u zapisnicima gradskog zastupstva i njihovom odlukom iz 19. stoljeća. Naime, na sjednici održanoj 24. veljače 1876. godine, podnačelnik Đuro Crnadak, koji je predsjedao u odsutnosti načelnika Ivana Vončine, na spomenutoj je sjednici, zapisao:

Sexy svijet

Sexy svijet

FOTO: ZNA UZBURKATI MAŠTU – Lidija Bačić pokazala golo kupanje

📅 23. rujna 2025.

Lidija Bačić, jedna od najpoznatijih domaćih glazbenica, ponovno je izazvala veliku pažnju na društvenim mrežama – ovoga puta objavom iz

FOTO: STRADALA NAKON SEKS SKANDALA – Evo što sada radi nogometna sutkinja

📅 16. rujna 2025.

FOTO: "NAJ" ODBOJKAŠICA – Seksi Kayla Simmons ponovno u centru pažnje

📅 29. kolovoza 2025.

VIDEO: SEKSI PLES – Shakira je mamila uzdahe u jednom klubu, a onda stala

📅 16. rujna 2024.

Gjuro Deželić inicirao je ideju o Gričkom topu

“Gradski viečnik Đuro Stjepan Deželić predlaže da se u gradski proračun stavi izvanredna stavka od 100 forinti za nabavu jednoga topa, pušcanog praha i za paušalnu nagradu onom tko bi po uri na kraljevskoj velikoj realki, koja je po mjesnom meridijanu uređena, davao topom u 12 sati znak za podne, po kojem bi se ravnali zvonari svih gradskih crkvi”.

Top je nabavljen. Paljenje topa je obavio podvornik Realke. Taj prvi topić bio je malog dometa a imao je cijev promjera 22mm na lakoj hrastovoj lafeti. Konstruirao ga je kapetan 53. zagrebačke pješadijske pukovnije, Đuro pl. Čačković, a izrađen je u tvornici strojeva i ljevaonici željeza na Magazinskoj cesti.

Topnici koji su pucali s Griča bili su redom školski podvornici. Krajem 19. stoljeća mali top zamijenjen je novim. Jedan od prvih topnika, Andrija Slukan, nepropisno je rukovao barutom i smrtno je stradao 2. studenoga 1903. godine. Nakon Slukanove nesreće, dok nije došao novi podvornik, top su naizmjenice ispaljivali kapetan Đuro pl. Čačković i poznati geofizičar Andrija Mohorovičić, upravitelj Meteorološkog opservatorija.

Povodom otvaranja Zagrebačkog zbora, top je pucao dan ranije, u ponoć, prestravivši usnule Zagrepčane

To, naravno, nije bilo prvi put da se na tom mjestu nalazi top. Prema starim arhivalijama, još u 14. i 15. stoljeću stajala je ispred gradskih vrata na Dvercima mala kuća. To je bila stražarnica izvan gradskih zidina, a svrha joj je bila da pazi da se u grad ne bi ušuljali sumnjivi ljudi i da hicem iz topa najavi približavanje kakve neprijateljske vojske.

U stražarnici je bio mali top nazvan “habernik”, što na turskom jeziku znači top. Po tomu je cijela zgradica – stražarnica bila nazvana Habernikom. Zgrada i stražarnica srušene su 1812. godine, a u posljednjoj godini njihova postojanja topovskim se hicem najavljuvao kakav požar u Zagrebu.

Prvi Grički top konstruirao je kapetan 53.zagrebačke pješadijske pukovnije, Đuro pl. Čačković

Topovi i topnici

Prva dva grička topa "podnevnika" pucala su od 1877. godine, pa sve do 1928. godine. Po svoj prilici oba su bila izrađena u Zagrebu i svojim su izgledom više nalik na veliku pušku na drvenom stalku nego na top.

Budući da je već tada Zagreb bio veliki grad, s više od 120.000 stanovnika, gradski su oci nabavili su i novi top "podnevnik", većeg dometa, od puškarske tvornice u Kranju. Taj potpuno novi top, zajedno s drvenom lafetom, bio je težak 170 kilograma, a promjer cijevi bio je 50 mm. Nabijao se papirnatim čepovima i barutom.

Grički top za sve vrijeme svog postojanja nije pucao samo 14 godina. To je bilo od početka 1914. godine, kad je vojska zabranila podnevno pucanje zbog moguće panike i štednje municije.

Geofizički je zavod nakon "Velikog rata" tražio novac i novi top od Mjesne komande. Dopisivanje je trajalo godinama. Gradsko je poglavarstvo, na uporno traženje građana, 1926. godine odredilo da top mora ponovno pucati. Sproveden je direktan vod po fasadama kuća do prozora vatrogasnog pazitura na četvrtom katu kule Lotrščak – iz koje će se od tada do danas pucati.

Uspinjača, Bregovita ulica, pogled na kulu Lotrščak, oko 1905. godine

Dakle, "podnevnik" se se ponovno oglasio plotunom s kule Lotrščak, 28. studenog 1926. godine, pod rukom poznatog pirotehničara Vjekoslava Fröbea, koji je dugi niz godina, sve do svoje smrti, svakodnevno objavljivao podne.

Topnika Vjekoslava naslijedio je njegov sin Marijan Fröbe, koji je na telefonski znak s meteorološkog zavoda pucao punih 46 godina. Nakon njegove smrti, topnik je kratko bio zvonar s Lotrščaka, gospodin Novosel koji je i stanovao u kuli.

Godine 1973. nabavljen je novi top "podnevnik" i izabran je novi mladi topnik – Stjepan Možar koji je do svoje smrti obavljao tu časnu dužnost, a današnji, peti po redu i zasigurno najbolji, dobiven je 1987. godine od Jugoslavenske narodne armije za potrebe "Univerzijade" u Zagrebu.

Prilikom izbora gradonačelnika Vjekoslava Heinzela, Grički top je svečano ispalio deset, umjesto jedanaest hitaca. Radi se o brdskom topu tipa Howitzer M116, kalibra 76 milimetara, domet mu je 7929 metara, a jačina zvuka pucnja 140 decibela.

Trenutni topnik, Alem Tutundžić peta je generacije gričkih topnika. Marno obavljajući svoju "svetu dužnost, radi ovaj posao 11 godina, nakon što je naslijedio Stjepana Možara.

Top kalibra 76 milimetara proizveden je 1943. godine u Sjedinjenim Američkim Državama. Streljivo za top proizvodi hrvatska tvrtka specijalizirana za eksplozive, a puni se barutom zalijepljenim u slijepljenim slojevima kartona, koji se nakon pucnja razleti i padne u listićima podno kule Lotrščak.

Strossmayerovo šetalište, 1892. godine i pogled na kulu Lotrščak

Svi stari topovi konzervirani su i brižno pohranjeni u Muzeju grada Zagreba.

Pucanj u ponoć

Uz grički je top vezano mnogo anegdota. Kad je, na primjer, 1928. godine otvaran Zagrebački zbor, preteča današnjeg Zagrebačkog velesajma, grički je top pucao dan ranije točno u ponoć, kako bi sve građane Zagreba obavijestio da se izložba otvara sutradan. Mnogi građani nisu znali da će top pucati,

pa su bunovno poskakali iz kreveta i navrat nanos pohrlili na ulice, mnogi u pidžamama. Neki su pomislili da je počeo neki novi rat.

Prilikom izbora gradonačelnika Vjekoslava Heinzela, top je svečano ispalio deset hitaca. Time se htjelo podsjetiti na staru gričku navadu da se prilikom izbora gradonačelnika puca počasni plotun. Tada su neki zamjerali što nije ispucano jedanaest hitaca, kako se činilo od starine. To je bio povod za dugotrajnu raspravu, koja je podijelila brojne znanstvenike u dva tabora, izazivajući u Zagrebu veliki smijeh, jer su se razgovori o deset ili jedanaest topovskih hitaca uskoro pretvorili u prave osobne obračune i izravnavanje nekih starih računa.

Prema popisu stanovništva iz 2021. u Zagrebu živi 767.131 stanovnika. Kao najveći i glavni grad, Zagreb je kulturno, znanstveno, gospodarsko i upravno središte Republike Hrvatske i Zagrebačke županije. Sjedište je Zagrebačke nadbiskupije.

Zahvaljujući ulozi najvećega prometnoga središta u Hrvatskoj, razvijenoj industriji s dugom tradicijom i znanstvenim i istraživačkim ustanovama, Zagreb je gospodarski najrazvijeniji grad u Hrvatskoj. No, usprkos svemu navedenome, ni na trenutak (govorimo o povijesnom odmaku – op. a.) nije izgubio ništa od višestoljetne draži onoga staroga “grada na brdu” koji se razvijao usprkos burnim povijesnim događajima.

Zašto je važno sve te činjenice o ovom devetstoljetnom ljepotanu ponovo spominjati, po tko zna koji put? Iz jednog-jedinog razloga: zagrebačka povijest, njegova je budućnost!

Ta činjenica uključuje, naravno, tradiciju, običaje, ali i kulturnu baštinu, odno

Prilikom izbora gradonačelnika Vjekoslava Heinzela, Grički top je svečano ispalio deset, umjesto jedanaest hitaca

sno, u ovom slučaju i Grički top na kuli Lotršćak, s kojim se sudbina nesretno poigrala i u 21. stoljeću.

Naime, dana, 28. ožujka 2020. godine Grički je top prvi puta poslije Prvog svjetskog rata prestao obavljati svoju plemenitu povijesnu funkciju, zbog posljedica snažnog potresa koji je pogodio Zagreb u nedjelju, 22. ožujka u 06.24 sati, magnitude 5,5 ML po Richteru.

Nakon konzultacija s Uredom za upravljanje kriznim situacijama i Kriznim stožerom, obustavljeno je pucanje "podnevnika" s kule Lotrščak, kako se ne bi dodatno uznemiravalo, već ionako traumatizirane stanovnike grada Zagreba.

Kada je gradska vlast procijenila da su osigurani svi potrebni uvjeti za daljnji, nesmetani nastavak rada ove nezaobilazne zagrebačke znamenitosti, Grički je top ponovno počeo "označavati" podne u glavnom gradu metropole 11. svibnja 2020. godine.

No, kada je 29. prosinca 2020. godine "podnevnik" s Lotrščaka zapucao dvadesetak minuta prije petrinjskoga potresa, gradska se tradicija i opet, pomalo neobjašnjivo zaustavila.

Kako bilo da bilo, od toga dana Grički top nije se oglašavao, sve do, za mnoge prave zagrepčane, sretnog ponedjeljka, 14. veljače 2022. godine, kada je ponovno "zagrmio".

Grički top puca i danas točno u podne, pa je, među inim, jedan od turističkih atrakcija Zagreba. Ljeti stranci i turisti iz svih dijelova svijeta dolaze pod kulu Lotrščak, na Strossmayerovo šetalište u 12 sati, samo da bi iz najveće moguće blizine čuli povijesni podnevni hitac.

"Bum"! Tradicija se nastavlja!

**Serijal je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz programa poticanja novinarske izvrsnosti.*

Facebook Notice for EU! You need to login to view and post FB Comments!

Moglo bi Vas zanimati:

RUŠENJE NEBODERA VJESNIKA:
Ministar Branko Bačić o tome tko će ga, kada i kako rušiti

IZ STRUČNOG KUTA: Putin zaprijeti nuklearnim ratom kad mu ne ide na bojištu, ovo je 54 put

SKOČIO NA UBOJICU: Ahmed se oporavlja - za hrabrog Sirijca skupljeno već milijun dolara

NEMAJU ZA GRIJANJE: Čak 180.000 Hrvata ne može dobro zagrijati svoje domove

← SVE JE VIŠE BESKUĆNIKA U EU: Njemačka prednjači s više od pola milijuna

KOD SV. FILIPA I JAKOVA: Motociklom naletio na pješaka – preminuo je →

